

פתיחה למס' בבא-בתרא

מאת הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

סיכום הרב שלום נתן רענן זצ"ל
מהפתיחה של מרן אדמו"ח למס' ב"ב

ג' חשוון פ"ט

"...וסודר החלק הזה (מס' ב"ב) באחרונה, בשביל שכולה קבלה, ודברי סברות, ולא התבאר מן התורה", הרמב"ם¹. בסידור עניני הקודש ישנם שני כללים סותרים, יש הכלל שכל המקודש מחבירו קודם לחברו², וכלל שני לו, מעלין בקודש ולא מורידין³. לפי הכלל א', הקדימה בדבר המעולה, ולהיפך לפי כלל ב', הקדימה בדבר הפחות. והדברים מבוארים, שבסדור הענינים שאינם קשורים זה בזה כמו בקרבנות שדם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה⁴, שכל קרבן הוא ענין לחוד, אלא בדין הקדימה, מקדימים את המקודש, לפי הכלל שכל המקודש מחברו קודם את חברו, אולם, בענינים המקושרים זה בזה, כמו בנרות חנוכה, או קובעים להתחיל בהפחות ולעלות, לפי הכלל מעלין בקודש ולא מורדין .

"הבבות", יש פלוגתא אם חדא מסכתא הם, או כל חדא וחדא מסכת בפני עצמה⁴. אם חדא מסכת הן או צריך להיות סדורה לפי הכלל מעלין בקודש, שענינם אחד, אם כל חדא וחדא מסכת, או צריך להיות הסדור לפי הכלל כל המקודש קודם, הרי"מ בדבריו: "בשביל שכולה קבלה, ודברי סברות ולא התבאר מן התורה", ע"כ, מישב את הסדור הנכון לפי כל הדעות. התושבע"פ גדורה בחלקי התושב"כ והסברא היא בתוך החוקים רק למותרת, שמה לו לדעת אנושי לחוות בחוקי התורה, והחוקים במאמר ד', הם התגלויות של עומק קדושת ההויה, ובהסתכלות הנגלית כל דבר שבא מתוך התורה הוא יותר מקודש מאשר לא נתגלה בתורה כי אם בדעת האנושי, ולפי הדעה שכל חדא וחדא מסכת בפני עצמה, ואינם ענין אחד, שפיר שהקדים ב"ק שמפורשת הרבה בחוקי התורה, ואח"כ ב"מ שדיניה פחות מפורשים בתורה, ולבסוף ב"ב שכולה סברות, לפי הכלל כל המקודש מחברו קודם את חברו. ויש בהסתכלות הכללית והמסתורית לדון להיפך, שמה שהשכל שולט בו יותר וכמו שאמרו "הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות", בשלהי ב"ב⁵, מחכימים יותר, ויתרון החכמה היא שמתאחדת ונאחזת עם קדושת ההויה בתוכיותה, מקורה ושרשה, נקודת הכלליות שבקדושה, ומתוך זה מתעלה השכל להעמקת ולתפיסת עומק כל עניני התורה. ולדעה האומרת חדא מסכתא היא, וסדור עניניה צריך להיות במעלין בקודש, ישנה כאן עליה בהסתכלות הפנימית, שכל מה שהדברים גלויים בתורה אחוזים הם בפרטיות הקדושה וכל מה שתלויים בסברא אחוזים הם בכלליות הקדושה, ומשום זה תחילה ב"ק שדיניה מפורשים, ואחר, ב"מ, שדיניה פחות מפורשים, ולאחרונה ב"ב, "שכולה קבלה, ודברי סברות ולא התבאר מן התורה".

תורתנו נתונה לרב שלמה רענן על מסירת הכת"י.

1. הקדמה לפי המשניות.
2. זבחים פ"י מ"ב.
3. שקלים פ"ו מ"ד.
4. ב"ק קב.
5. ב"ב פ"י מ"ח.